

Jednou o vánocích, druhého dne svátků, jsem navštívil hned po ránu

svého přítele Sherlocka Holmesa, abych mu popřál všeho nejlepšího. Holmes měl na sobě rudý župan a hověl si na divanu, na dosah právě ruky stojánek s lukami a vedle sebe haldu zmačkaných novin, které si zřejmě právě prostudoval. K pohovce měl přistavenou dřevěnou židli a na rohu jejího zadního opěradla pověšen nevýslovně osuntělý pletěný tvrdšák, strašlivě obnošený a na několika místech i děravý. Na sedadle židle ležela lupá a pinzeta, které naznačovaly, že klobouk je připraven k účelům ryze examinačnickým.

„Vidím, že máte práci,“ řekl jsem, „a patrně jsem vás vyrušil.“

„Ani v nejmenším. Jsem jenom rád, mohu-li si o výsledcích svého bádání pohovořit s přítelem. Jde o úplně malíčkovitost,“ ukázal palcem na starý klobouk, „ale určité její souvislosti nejsou tak docela bez zajímavosti a mohou být i poučné.“

Usadil jsem se v křesle a ohříval jsem si ruce nad praskajícím ohněm, protože venku byl citelný mráz a okna zamrzla ledovými krystaly. „Tak se mi zdá,“ poznamenal jsem, „že ačkoliv ten klobouk působí zcela domácky, poji se k němu jakási děsivá historie — ba že je to možná i stopa, která nás dovede k vyřešení nějaké záhady a k potrestání zločinu.“

„Ale kdepak, o žádný zločin nejde,“ řekl Holmes se smíchem. „Jde jenom o rozmarnou souhru náhod, jak se tak někdy přiházejí, tisín-li se na několika čtverečných milích čtyři milióny lidí. Když se tak hemží a narážejí na sebe, může dojít k jakékoli kombinaci událostí a vzniká nemálo drobných problémů, které jsou sice třeba i pozoruhodné a bizarní, ale ještě nemusí mít nic společného se zločinem. Takovou zkušenost jsme přece již udělali.“

„A kolikrát,“ poznamenal jsem. „Vždyť z posledních šesti případů, které jsem zanesl do svých záznamů, nebyl ve třech vůbec přestoupen zákon.“

„Přesně tak. Narážíte zřejmě na můj pokus zmocnit se papírů Ireny Adlerové, na prapodiuhodný případ Marie Sutherlandové a na příběh onoho ohyzdného zebřáka. Jsem přesvědčen, že i tuto malou epizodu zařadíme nakonec do téže kategorie. Znáte veřejného posluhu Petersona?“

„Ano.“

„Jemu patří tato trofej.“

„Je to tedy jeho klobouk?“

„Nikoliv, není. Našel jej. Či je, zatím nevíme. Prosim vás však, abyste na něj nepohlížel jako na odřenou buřinku, ale jako na intelektuální problém. Nejprve však, jak se sem dostal. Přibyl sem ráno hned po Štědrém večeru spolu s pěknou tučnou husou, která se teď peče na ohni u Petersonů. Stalo se to takto. Pětadvacátého ráno, asi ke čtvrté hodině, se vracel Peterson, který jak víte, je nadmíru poctivý chlapík, z jakési menší oslavy a mířil si to domů po Tottenham Court Road. Ve světle plynových lamp před sebou spatřil vyššího muže, který trošičku vrávoral a přes rameno měl přehozenou bílou husu. Docházel zrovna na roh Goodge Street a tu ho napadla jakási banda uličníků a strhla se hotová bitka. Jeden z rošťáků srazil mužovi klobouk, a jak se napadený chtěl bránit, pozvedl hůl, zatočil jí nad hlavou a rozbil za sebou výkladní skříň. Peterson se rozběhl, aby ochránil cizího muže před útočníky, ale nešťastník byl zřejmě už tak dost vyveden z míry nad rozbi-

tým výkladem, a když viděl, jak se k němu žene úředně vyhlízející osoba v jakési uniformě, upustil husu, vzal nohy na ramena a zmizel v bludišti úzkých uliček za Tottenham Court Road. Uličníci se rovněž rozpechli, jen se Peterson objevil, a on se stal pánem bojštit i kořisti z vítězství — tohoto obnošeného klobouku a před zákonem nesporně zcela nevině vánoční husy.“

„Jistě ji odevzdal majiteli?“

„V tom, milý příteli, vězí právě ten problém. Na cedulce, přivázané k levé noze ptáka, bylo sice napsáno „manželce p. Henryho Bakera“ a rovněž na podšívce klobouku lze číst monogram HB, ale v našem městě je Bakerů na tisíce a Henryů Bakerů na sta, takže není tak snadné vrátit jednomu z nich ztracený majetek.“

„Co tedy Peterson udělal?“

„Klobouk i husu mi hned pětadvacátého ráno přinesl, protože dobře ví, jak se zajímám i o nejnepatrnější problémy. Husu jsme si ponechali až do dnešního rána, ale přestože trochu mrzne, začala jevit příznaky svědčící o tom, že by se měla bez zbytečných odkladů zkonzumovat. Nálezce si ji tedy odnesl, aby dovršil její osud, a já si ponechal klobouk onoho pána, který přišel o vánoční oběd.“

„Copak se neozval inzerátem?“

„Ne.“

„Jaký klíč máte pak k jeho totožnosti?“

„Jenom to, co můžeme vydedukovat.“

„Z tohoto klobouku?“

„Přesně tak.“

„Vy jistě žertujete. Co si můžete domyslet z takového starého odřeného přeláku?“

„Tady máte lupu. Mé metody znáte. Co byste usoudil o individualitě člověka, který nosil na hlavě tuto pokrývku?“

Vzal jsem do ruky ošuntělý klobouk a trochu zaraženě jím otáčel. Byla to prachobyčejná černá boufka nejobvyklejšího kulatého tvaru, tvrdá a hodně obnošená. Podšívku měla z červeného hedvábí, teď již však značně vyrudlého. Jméno výrobce na ní nebylo, ale jak již poznamenal Holmes, byly na jedné její straně načmárány iniciály HB. Střechu měla propíchnutou a protaženou šňůrkou, jakou se klobouk zajišťuje proti větru, ale gumička byla přetržená. Jinak byl klobouk celý popraskaný, nesmírně zaprášený a na několika místech na něm byly znát skvrny, které se zřejmě někdo pokoušel zahladit a zamazal je inkoustem.

„Nic na něm nevidím,“ řekl jsem a vrátil klobouk příteli.

„Naopak, Watsone, vidíte vše. Jenže z toho, co vidíte, neumíte usuzovat. Příliš se ostýcháte učinit si nějaký závěr.“

„Tak mi tedy, prosím vás, řekněte, jaké závěry dokážete vyvodit z tohohle tvrdfáku?“

Holmes vzal do ruky klobouk a zadíval se na něj zvláštním přemýšlivým pohledem, který pro něj byl tolik příznačný. „Nenapovídá možná tolik, kolik by mohl,“ poznamenal, „a přece se z něho dají některé závěry vyvodit zcela jasně a jiné alespoň se silnou dávkou pravděpodobnosti. Na první pohled je ovšem znát, že jeho majitel je vysoce inteligentní a také že se mu před třemi lety dobře dařilo, i když ho v poslední době potkaly zlé časy. Je prozíravý, třebaže již ne tolik jako kdysi,

což naznačuje, že u něj došlo k určitému morálnímu úpadku, a přimysleli si i sestup finanční, ukazuje to zřejmě, že podléhá jakémusi špatnému vlivu, nejspíše alkoholu. To by také vysvětlovalo zcela očitou skutečnost, že ho manželka již nemiluje."

"Ale drahý Holmesi!"

"Určitou míru sebeúcty si však přece jen udržel," pokračoval Holmes, aniž si povšiml mé námitky. "Je to člověk, který vede usedlý život, vychází jen málokdy z domu, docela odvykl pohybu, je mu něco přes čtyřicet, má prosedivělé vlasy, které si v poslední době dal ostříhat, a maže si je citrusovou pomádou. To jsou alespoň zjevnější fakta, která se dají vyvodit z jeho klobouku. Navíc je mimochodem velmi nepravděpodobné, že by měl v bytě zaveden plyn."

"Určitě žertujete, Holmesi."

"Ani v nejmenším. Je vůbec možné, že ani teď, kdy vám předkládám všechny své závěry, ještě nechápete, jak jsem k nim dospěl?"

"Vim dobře, že jsem dost omezený, ale musím se přiznat, že vám na-prosto nerozumím. Jak jste například přišel na to, že je ten člověk inteligentní?"

Místo odpovědi si Holmes posadil klobouk na hlavu. Zapadl mu až přes uši a usadil se na hřbetě nosu. "Je to přece otázka prostoru a jeho kapacity," řekl Holmes. "Člověk s tak velkým mozkiem něco v hlavě mít musí."

"A jeho finanční sestup?"

"Klobouk je tři roky starý. Tehdy přišly přece do módy takové ploché střešy s ohnutými okraji. A přitom je vynikající kvality. Jen se podívejte na tu stuhu z hedvábného ripu a na skvělou podšívku. Mohli-li si někdo před třemi lety koupit takový klobouk a od té doby si neopatřil nový, je vidět, že to s ním bezpochyby jde z kopce."

"Dobrá, uznávám, to je dost jasně. Ale co ta prozřavost a morální úpadek?"

Sherlock Holmes se zasmál. "Tady máte tu prozřavost," řekl a ukázal prstem na droboučký knoflíček se šňůrkou, která měla přidržovat klobouk na hlavě. "Tento vynález se spolu s kloboukem neprodává. Jestliže si jej náš muž opatřil sám, svědčí to o jisté dávce prozřavosti, neboť se snažil uchránit si klobouk proti větru. Jenomže také vidíme, že se mu šňůrka přetrhla a ani se nenamáhal poříditi si novou, z čehož plyne, že již není zdaleka tak prozřavý jako dřive, a to jasně svědčí o morálním úpadku. Na druhé straně se ovšem snažil zahladiti některé skvrny na pláti a zamazat je inkoustem, což by ukazovalo, že si ještě tak úplně nepřestal sám sebe vážit."

"Vaše úvahy jsou rozhodně dost přesvědčivé."

"Ostatní podrobnosti, jako že je mu něco přes čtyřicet, má prosedivělé vlasy, dal se nedávno ostříhat a užívá citrusovou pomádu, vyplývají všechny z podrobně prohlídky dolní poloviny podšívky. Lupou jsem na nich objevil četné koncečky vlasů, které mu holič ostříhal nůžkami. Všechny jsou trochu lepkavé a je z nich zřetelně cítit citrusová pomáda. Prach, jak si jistě povšimnete, není drsný šedavý prach ulice, nýbrž lehké hnědé chmýří z domácnosti, z čehož je jasně vidět, že klobouk většinou visel doma, zatímco stopy na jeho vnitřní straně dokládají, že jeho majitel se silně potil a nebyl zřejmě v nejlepší kondici."

"Ale co jeho žena — jak jste přišel na to, že ho již nemiluje?"

„Tento klobouk už kolik týdnů nikdo neokartáčoval. Kdybych vás, milý Watsone, potkal s týdenní vrstvou prachu na klobouku a viděl, v jakém stavu vás manželka nechala vyjít na ulici, také bych si už dělal těžkou hlavu, že jste měl notnou smůlu a ztratil její oddanost.“

„Ale vždyť to může být starý mládenec.“

„Kdepak, tu husu nesl manželce jako dar na usmířenou. Jen si vzpomněte, co měl pták na noze za cedulku.“

„Vy si najdete na všechno odpověď. Z čeho však pro všechny svaté vyvozujete, že nemá doma zaveden plyn?“

„Jednu a snad i dvě skvrny od loje by mohl mít na klobouku náhodou, ale najdu-li jich hned šest, mohu snad s jistotou usuzovat, že se majitel klobouku dostává často do blízkosti rozpáleného loje a že se pravděpodobně vracívá v noci po schodech s kloboukem v jedné ruce a s ukapávající lojovou svíčkou v druhé. Lojové skvrny nemá rozhodně z plynové lampy. Stačí vám to již?“

„Jste vskutku velmi vynalézavý,“ řekl jsem se smíchem. „Ale jelikož jak jste sám řekl, nedošlo vůbec k zločinu a kromě pána, který přišel o husu, nebyl nikdo poškozen, připadá mi to všechno trochu jak plýtvání energií.“

Sherlock Holmes užž otvíral ústa k odpovědi, když tu se rozlétly dveře a do pokoje vpadl veřejný posluha Peterson, tváře mu jenom hořely a v obličejí měl naprosto ohromený výraz.

„Ta husa, pane Holmesi! Ta husa!“ vypravil ze sebe.

„Nu copak? Co se s ní stalo? Snad vám nakonec neobživla a neuletěla kuchyňským oknem?“ Holmes se otočil na divanu, aby viděl našemu návštěvníkovi lépe do vzrušeného obličje.

„Jen se podívejte, pane! Koukněte, co jí manželka našla ve voletí!“ Natáhl ruku a tu jsme spatřili, že mu na dlani leží oslnivě světlélující modrý kámen, poněkud menší než fazole, ale tak čirý a zářivý, že se mu v temné prohlubince ruky třpytil jak elektrická jiskra.

Sherlock Holmes se s hvízdnutím posadil. „Prokristapána, Petersono, vždyť je to úplný poklad,“ řekl. „Víte vůbec, co jste to našel?“

„Diamant, pane! Drahokam! Rozřízne prý sklo, jak kdyby to byl jen tmel.“

„Jenže to není jen tak ledajaký drahokam. Je to drahokam všech drahokamů.“

„Snad ne modrá karbunkule hraběnky z Morcaru?“ zvolal jsem.

„Přesně tak. V poslední době o ni čtu snad denně inzeráty v *Timesech*, takže bych měl už opravdu vědět najisto, jak je velká a jaký má tvar. Je to naprosto jedinečný kámen, jehož hodnotu lze pouze stěží odhadnout, ale odměna tisíce liber, která je za něj vypsána, určitě netvoří ani dvacetinu jeho skutečné ceny.“

„Tisíc liber! Milostivý bože!“ Veřejný posluha se zhroutil do křesla a užasle se na nás díval.

„Ano, taková byla vypsána odměna, ale navíc mám důvod se domnívat, že kámen má ještě citovou hodnotu a že by hraběnka obětovala polovinu svého jmění, jen aby jej získala nazpět.“

„Pokud se správně pamatuji, ztratil se v hotelu *Cosmopolitan*,“ poznamenal jsem.

„Přesně tak, dvaadvacátého prosince, právě před pěti dny. V souvislosti s tím byl obviněn řemeslník John Horner, že odcizil kámen z hra-

běhčiny klenotnice. Důkazy proti němu byly tak silné, že případ byl postoupen porotě. Mám tu někde myslím o celé té věci článek." Chvilku se přehraboval v novinách a díval se na jejich data, až si konečně jedno vyrovnal, přeložil napůl a dal se do čtení tohoto odstavce:

Loupež vzácného klenotu v hotelu Cosmopolitan. V souvislosti s krádeží byl předveden John Horner, šestadvacetiletý klempíř, a obviněn, že dvaadvacátého tohoto měsíce odcizil z hraběčiny klenotnice cenný drahokam, známý coby modrá karbunkule. Vrchní správce hotelu John Ryder vyprávěl, že v den, kdy ke krádeži došlo, zavedl Hornera do šatny hraběnky z Morcaru, neboť tu bylo třeba upevnit drahou tyč v křbové mřížce, která se poněkud uvolnila. Chvilu s Hornerem v místnosti zůstal, ale potom byl odvolán dolů. Když se vrátil, byl Horner tentam, sekretář násilím otevřel a malé safírové pouzdro, v němž jak se později ukázalo, mívala hraběnka obvykle svůj šperk, leželo prázdné na toaletním stolku. Ryder ihned zalarmoval policii a Horner byl ještě téhož večera zatčen, ale kámen se nenašel ani u něho, ani v jeho bytě. Hraběčina komorná Catherine Cusacková vyprávěla, že slyšela, jak Ryder zděšeně vykřikl, když loupež zjistil, a vběhla do místnosti, kde bylo všechno přesně tak, jak to svědek vyřkl. Inspektor Bradstreet z oddělení B uvedl, že Horner se při zatčení zuřivě bránil a nejostřejšími výrazy se ohrazoval, že je nevinný. Jelikož však bylo zjištěno, že obviněný byl již v minulosti odsouzen za vloupání, odmítl soudce případ projednat a postoupil jej porotě. Horner jevil již při jednání známky krajního rozčilení, a když mu byl sdělen jeho závěr, omdlel a musel být vynesena ze soudní síně.

„Hm! A to je vše, co se tu uvádí o policejním soudu,“ řekl Holmes zamysleně a odsunul noviny. „Teď jde však o to, vyřešit otázku, v jakém sledu probíhaly asi události počínající vyloupením klenotnice, o němž jsme již mluvili, a končící husím voletem na Tottenham Court Road. Jak vidíte, Watsone, nabývá naše malá dedukce najednou mnohem důležitějšího a zdaleka již ne tak nevinného významu. Máme tu nyní kámen, kámen pochází z husy, a husa od jistého pana Henryho Bakera, gentlemana, který měl obnošený klobouk a jiné charakteristické vlastnosti, jimiž jsem vás tu právě nudil. Musíme se proto se vši vážností pustit do hledání toho gentlemana a zjistit, jakou roli hrál v té záhadě. Chceme-li jej vypátrat, musíme vyzkoušet nejprve nejjednodušší prostředky, což jsou bezpochyby inzeráty ve všech večerních novinách. Jestliže to nevyjde, budu muset přistoupit k jiným metodám.“

„Co chcete vlastně napsat?“

„Podejte mi tužku a tamten kousek papíru. A teď poslouchejte: ‚Husa a černý plstěný klobouk nalezené na rohu Goodge Street k vyzvednutí pro pana Henryho Bakera, přihlásil-li se tento dnes večer v 18.30 v Baker Street 221B.‘ To je přece dost jasně a stručně.“

„Jistě. Ale jen jestli si toho všimne?“

„Určitě sleduje noviny, protože pro nemajetného člověka to byla citelná ztráta. Rozbitý výklad a Petersonův příchod ho zřejmě tak vyplašily, že nepamyslel v té chvíli na nic jiného než na útěk, ale jistě již trpce lituje, že uposlechl prvního impulsu a upustil husu na zem. Uvedeme-li jeho jméno, jistě mu inzerát neujde, neboť ho na něj upozorní všichni známi. Tady to máte, Petersoně, skočte s tím do inzertní kanceláře, a ať to dají vytisknout večer v novinách.“

„Ale v kterých, pane?“

„Teba v *Globo, Staru, Pall Mallu, St. James Gazette, Evening News, Standardu, Echu* a ve všech ostatních, které vás napadnou.“

„Jistěže, pane. A co bude s tím kamenem?“

„Ten si ovšem u sebe ponechám. Děkuji vám. A pošlyte, Petersoně, kupte na zpáteční cestě někde husu a doneste ji sem, ať ji tu máme pro toho pána po ruce jako náhradu za husičku, na které si právě pochutnává vaše rodina.“

Když veřejný posluha odešel, pozvedl Holmes kámen a podržel jej proti světlu. „Není to nádhera?“ řekl. „Jen se podívejte, jak se jiskří a třpytí. Jenomže je to samozřejmě přímo jádro a ohnisko zločinu. Což je ostatně každý pořádný drahokam. Jako by je políčil po světě na lidi sám ďábel. U větších a starších šperků se často každá vybroušená ploška rovná jednomu krvavému činu. Tento kámen není star ještě ani dvaacet let. Byl nalezen na břehu řeky Amoy v jižní Číně a je jedinečný hlavně tím, že má všechny charakteristické rysy karbunkule až na to, že není rubinově rudý, ale modrého odstínu. Trebaže je tak mlád, má za sebou již pohnutou historii. Pro těchto čtyřicet granů krystalového uhlíku byly spáchány dvě vraždy, dvoji útok vitriolem, jedna sebevražda a několik loupeží. Kdo by si pomyslel, že tak hezounká hračka poslala již řadu lidí na galeje a do vězení? Zamknu ji raději do nedobytné pokladny a napíši hraběnce, že je u nás.“

„Myslíte, že je ten Horner nevinen?“

„To se dá těžko říci.“

„Domníváte se tedy, že s tím má něco společného ten druhý muž, Henry Baker?“

„Podle mého mínění je mnohem pravděpodobnější, že Henry Baker je naprosto nevinen a neměl ani potuchy, že si odnáší husu, která má mnohem větší cenu, než kdyby byla z ryzího zlata. Jestliže se nám dostane odpovědi na náš inzerát, ověřím si to ostatně velmi jednoduchou zkouškou.“

„A do té doby nemůžete nic podniknout?“

„Ne.“

„V tom případě zajdu ještě za několika pacienty. Stavím se tu však ještě navečer v dobé, o níž jste mluvil, protože bych byl velmi rád svědkem rozuzlení tak spletitého případu.“

„Bude mi velkým potěšením. Večerím v sedm, a pokud vím, máme dnes sluku. Uvážím-li však, co jsem se právě dověděl, měl bych snad požádat paní Hudsonovou, aby ji dobře prohlédla vole.“

Zdržel jsem se u jednoho případu a do Baker Street jsem se znovu dostal až chvíli po půl sedmé. Docházel jsem právě k domu, když tu jsem zahlédl před vchodem v polokruhu světla, které pronikalo arkýřovitým oknem, vysokého muže v baretu a v plášti upjatém až po bradu. Ve chvíli, kdy jsem k němu přistoupil, se dveře otevřely a byli jsme společně uvedeni do Holmesova pokoje.

„Pan Henry Baker, nemýlím-li se,“ pravil Holmes, povstal z křesla a pozdravil svého návštěvníka s nenucenou srdečností, do jaké se vždycky dokázal rychle vpravit. „Posaďte se laskavě tady na tuto židli u okna, pane Bakere. Je dnes opravdu zima a vidím, že máte krevní oběh přizpůsoben spíše letnímu než zimnímu období. A vy, Watsoně, jste přišel právě včas. Je to váš klobouk, pane Bakere?“

„Ano, pane, určitě je to můj klobouk.“

Pan Baker byl statný muž s trochu zakulacenými zády, mohutnou hlavou a širokým inteligentním obličejem, který se zužoval v hnědou, trochu prosedivělou bradku. Nepatrně narudlý nos a tváře i trochu roztfesená ruka, kterou nám podával, mi připomněly, jaké návyky u něj Holmes vytušil. Obnošený černý žaket měl zapnutý až po poslední knoflík, límec ohrnutý a na štíhlých zápěstích nebylo u rukávů ani stopy po manžetách či košili. Mluvil tiše a přitlumeně a vůbec působil dojmem vzdělaného sečtělého člověka, s nímž osud nenaložil právě milosrdně.

„Nechali jsme si ty věci pár dní u sebe,“ řekl Holmes, „a stále jsme čekali, že někde najdeme inzerát s vaší adresou. Skutečně nechápu, proč jste jej vlastně nepodal.“

Náš návštěvník se krátce a trochu zahanbeně zasmál. „Šilinky se mi už dávno nehrnou tak jako kdysi,“ poznamenal. „A byl jsem přesvědčen, že mi ti rošťáci, co mě přepadli, utekli s husou i s kloboukem. Nač bych pak vyhazoval peníze na beznadějně pokusy, abych je dostal zpátky.“

„To je ovšem zcela pochopitelné. Ale mimochodem — vaši husu jsme museli sníst.“

„Sníst?“ Náš návštěvník se rozčilením pozvedl ze židle.

„Ano, jinak by už stejně nebyla nikomu k užítku. Doufám však, že si stejně dobře pochutnáte tady na té huse na přiborníku; je asi stejně těžká a docela čerstvá.“

„Ale jistě, jistě!“ odpověděl pan Baker a s úlevou si oddechl.

„Máme tu samozřejmě ještě peří, nohy, vole a ostatní zbytky z vaší původní husy, takže kdybyste si přál —“

Muž se srdečně rozesmál. „Ty by se mi hodily leda jako upomínka na moje dobrodružství,“ řekl, „ale jinak nevidím, k čemu by mi ta *disjecta membra** mě zesnulé přítelkyně vlastně byla. Ne, pane, raději bych s vašim svolením zaměřil pozornost na toho výtečného ptáka, kterého vidím na přiborníku.“

Sherlock Holmes se po mně bystře podíval a lehce pokrčil rameny.

„Dobrá, vezměte si tedy klobouk i husu,“ řekl. „Ale mimochodem, nenudilo by vás přeliš, kdybyste mi měl vyličit, kde jste tu první husu koupil? Potrpím si tak trochu na drůbež a jakživ jsem neviděl lépe vykrmenou husičku.“

„S největší ochotou, pane,“ řekl Baker, který již vstal a pevně svíral své nově nabyté vlastnictví pod paži. „Scházíme se často s několika známými v hostinci Alfa kousek za muzeem — vite, ale přes den byste nás všechny našel v muzeu. Letos založil náš dobrý hostitel pan Windigate husí klub a každý z jeho členů, který si zaplatil týdně pár pencí, měl dostat o vánocích husu. Já jsem své pence v pořádku odevzdal a ostatní už znáte. Ale i jinak jsem vám velice povděčen, pane, neboť ten baret se již nehodí ani k mému věku, ani k mé důstojnosti.“ S poněkud směšnou obřadností se nám oběma vážně uklonil a odkráčel.

„A tím jsme skoncovali s panem Henrym Bakerem,“ řekl Holmes, když za mužem zavřel dveře. „Je nabílední, že nemá o celé záležitosti ani ponětí. Máte velký hlad, Watsone?“

* *disjecta membra* — /lat./ roztřísně díly

„Ani moc ne.“

„Pak navrhuji, abychom povečeřeli jen lehce a vydali se po naši stopě, dokud je ještě čerstvá.“

„Naprosto s vámi souhlasím.“

Bylo sychravo, takže jsme si oblékli převlečníky a omotali krky šálami. Venku svítily na bezmračné obloze chladné hvězdy a dech chodců se srážel do obláček, jako když se vystřelí z pistole. Naše kroky se zvučně a hlasitě odrážely od chodníku, když jsme zabočili lékařskou čtvrtí — po Wimpole Street a Harley Street a pak po Wigmore Street až na Oxford Street. Za čtvrt hodiny jsme již byli v Bloomsbury v hostinci Alfa, malé hospůdce na rohu jedné z těch ulic, které vedou dolů k Holbornu. Holmes otevřel dveře do menšího výčepu a objednal od rudolichio hospodského v bílé zástěře dvě sklenice piva.

„Musíte mít výtečné pivo, jestli je tak dobré jako vaše husy,“ řekl.

„Moje husy?“ Hospodský byl zřejmě nadměru překvapen.

„Ano. Právě před půlhodinou jsem mluvil s panem Henry Bakerem, který je prý členem vašeho husího klubu.“

„Ach tak, už rozumím. Ale abyste věděl, pane, to nejsou naše husy.“

„Skutečně? A či tedy?“

„Koupil jsem jich dva tucty od jednoho obchodníka v Covent Garden.“

„Opravdu? Některé obchodníky tam znám. Který to byl?“

„Jmenuje se Breckinridge.“

„Ano? Toho právě neznám. Přejeme vám tedy hodně zdraví, pane, a vašemu domu co nejvíc blahobytu. Dobrou noc.“

A teď rychle za panem Breckinridgem,“ pokračoval Holmes, když jsme vyšli do mrazivého počasí a zapínal si kabát. „Nezapomínejte, Watsone, že máme sice na jednom konci řetězu něco tak pokojného, jako je husa, ale na druhém člověka, který určitě dostane sedm let kázně, neprokážeme-li jeho nevinu. Možná že svým pátráním jeho provinění jen potvrdíme, ale každopádně můžeme sledovat stopu, která policii zcela unikla a na níž jsme připadli jen zvláštní náhodou. Sledujme ji tedy až k trpkému konci. A teď čelem k jihu a rychlým pochodem vpřed!“

Prošli jsme Holborn, zamířili dolů po Endell Street a klikatými uličkami chudé čtvrti k tržišti na Covent Garden. Na jednom z jeho největších stánků stál nápis s jménem Breckinridge a jeho majitel, muž drsného vzezření s vychytralým obličejem a úpravně zastříženými licousy, právě pomáhal učedníkovi stahovat roletu.

„Dobrý večer. Máme dnes pořádně chladno,“ řekl Holmes.

Obchodník přikývl a tázavě se zadíval na svého společníka.

„Jak vidím, husy jste již vyprodal,“ pokračoval Holmes a ukázal na prázdné mramorové police.

„Zítra ráno vám jich můžu přenechat třeba pět set.“

„To je mi již málo platné.“

„Tamhle u toho stánku s plynovým osvětlením jim ještě pár zbylo.“

„Ano, ale já byl doporučen k vám.“

„A kdo vás sem poslal?“

„Hospodský z Alfy.“

„Už si vzpomínám. Přenechal jsem mu jich dva tucty.“

„A také to byly pěkné koucky. Odkudpak jste je vlastně měl?“

K mému překvapení obchodníka ta otázka přímo rozzuřila.

„Koukněte, pane, kam tím míříte?“ obořil se na Holmese s bojovně nakloněnou hlavou a rukama založenýma v bok. „Jen mi to fekněte rovnou.“

„Říkám vám to snad dost jasně. Rád bych věděl, kdo vám prodal husy, které jste poslal do Alfý.“

„Zrovna vám to nepovím. A jste vedle!“

„Nijak zvlášť mi na tom konečně nezáleží, ale nechápu, proč se kvůli takové maličkosti tak rozčilujete.“

„Proč se rozčiluju? Vám by asi taky lezlo na nervy, kdyby vás někdo v jednom kuse takhle otravoval. Když jednou za dobré zboží dojde za-
platím, mělo by to tím končit, ale to pořád slyším: Kde jsou ty husy? Komu jste je prodal a co za ně chcete? Člověk by si už myslel, že jsou to jediné husy na světě, když se kvůli nim nadělá tolik cavyků.“

„Já ovšem nemám s nikým, kdo se vás takto vyptává, nic společného,“ řekl Holmes jen tak mimochodem. „A když nám to nefeknete, máme prostě po sázce, nic víc se nestane. Ovšem, pokud jde o drůbež, stojím za svým názorem a vsadím se o pět šilinků, že husa, kterou jsem jedl, byla z venkovského chovu.“

„Tak to jste teda o těch svých pět šilinků přišel, protože je zrovna z města,“ odsekl obchodník.

„To mi nepovídejte!“

„Říkám vám, že je z města.“

„A já vám to nevěřím.“

„Chcete mi tvrdit, že rozumíte drůbeži víc než já, když s ní obchoduju už od mládi? Říkám vám jasně, že všechny ty husy, co jsem dodal do Alfý, byly z městského chovu.“

„O tom mě jakživ nepřesvědčíte.“

„Chcete se teda vsadit?“

„Jen vás tím obírám o peníze, protože vím, že mám pravdu. Ale ať vás té tvrdohlavosti trochu odnaučím, sázím se s vámi o sovereign.“
Obchodník se posupně zachechtal. „Přines mi knihy, Bille,“ poručil. Drobný chlapec přinesl zezadu tenkou knihu a ještě jednu silnou s umaštěným hřbetem a rozložil je pod visací lampu.

„Tak a teď se koukejte, vy rozumbrado,“ řekl obchodník. „Už jsem si myslel, že mi husy došly, ale až vám tohleto ukážu, pochopíte sám, že tu jednoho housera ještě mám. Vidíte tuhle knížku?“

„Nu a?“

„Tak v té mám seznam lidí, od kterých nakupuju. Vidíte? Tady na téhle stránce mám dodavatele z venkova a čísla za jejich jmény ukazují, kde hledat jejich pohledávky ve velké účetní knize. A teď se dívejte! Vidíte tuhle stranu psanou červeným inkoustem? Tam mám seznam městských dodavatelů. A pěkně se koukněte na tohle jméno. Jen mi ho přečtete nahlas.“

„Pani Oakshottová, Brixton Road 117 — číslo 249,“ četl Holmes.

„Správně. A teď si ji nalistujte v účetní knize.“

Holmes obrátil na určenou stránku. „Tady to máte, pani Oakshottová, Brixton Road 117, dodavatelka vajec a drůbeže.“

„A co je tam na konci napsáno?“

„22. prosince. Dvacet čtyři husy po sedmi a půl šilinku.“

„Správně. Tak to vidíte! A pod tím?“

„Prodány panu Windigateovi z Alfy po 12 šilincích.“

„A co vy teď na to?“

Holmes se zatvářil naprosto zdrceně. Vytáhl z kapsy sovereign, hodil jej na pult a odvrátil se s výrazem člověka, jehož znechucení snad nelze ani vyjádřit slovy. Když jsme ušli pár yardů, zastavil se pod lampou, a jak už to uměl, srdečně, nehlučně se rozesmál.

„Jak vidíte chlapíka, který má takhle zastřížené licousy a navíc mu z kapsy čouhá *Dostihový list*, vždycky ho nachytáte na sázku,“ řekl.

„Troufám si říci, že kdybych před toho muže položil sto liber, nedostal bych z něj tolik, jako mi řekl v přesvědčení, že mne trumfne. Tak vidíte, Watsone, blížíme se již k závěru svého pátrání a teď se jen musíme rozhodnout, máme-li zajít k paní Oakshottové ještě dnes večer, nebo si to nechat na zítek. Z toho, co řekl ten nasupený chlapík, je zcela jasné, že se o celou záležitost zajímají ještě jiní, a řekl bych proto —“

Jeho úvahy však náhle přerušila hlasitá hádka, která vypukla u stánku, odkud jsme vyšli. Otočili jsme se a spatřili v kruhu žlutého světla rozhoupané lampy drobného mužíčka s obličejem připomínajícím krysu. Nad ním se ve dveřích stánku tyčil obchodník pan Breckinridge a zuřivě hrozil pěstí na krčící se postavíčku.

„Už vás mám po krk a těch vašich hus jakbysmet,“ křičel. „Nejradši bych vás všechny poslal k čertu. Jestli mě přijdete ještě jednou otravovat takovými hloupými řečmi, pošvu na vás psa. Přiveďte mi paní Oakshottovou a já si s ní promluvim, ale co je do toho vůbec vám? Koupil jsem snad ty husy od vás?“

„Ne, ale jedna z nich byla moje,“ nařikal mužíček.

„Tak si o ni řekněte paní Oakshottové.“

„Jenže ona povídala, abych se zeptal vás.“

„Pro mě za mě se zeptejte třeba královny ze Sáby. Ale teď už toho mám dost. Koukejte vypadnout!“ Zuřivě se rozběhl a mužíček, který se ho tak vyptával, zděšeně uskočil do tmy.

„Ha, ha, tohle nám možná ušetří cestu na Brixton Road,“ zašeptal Holmes. „Pojďte se mnou a uvidíme, co se od toho chlapíka dozvíme.“ Propletli jsme se mezi lidmi, kteří postávali tu a tam v hloučcích u osvětlených stánků, a můj společník rychle přešel drobného mužíčka a položil mu ruku na rameno. Chlapík se prudce otočil a v plynovém osvětlení jsem viděl, že zbledl ve tváři jako stěna.

„Kdo jste? A co mi chcete?“ zeptal se třesoucím se hlasem.

„Snad mi prominete,“ libezně pravil Holmes, „ale nemohl jsem leč vyslechnout, nač jste se právě ptal toho obchodníka. Domnívám se, že bych vám mohl být nápomocen.“

„Vy? A kdo vlastně jste? Co o tom můžete vědět?“

„Jmenuji se Sherlock Holmes. A patří již k mému povolání, abych věděl, co ostatním zůstává utajeno.“

„Ale o tomhle přece nemůžete vědět nic?“

„Odpusťte, ale vím o tom vše. Rád byste přišel na stopu husám, které prodala paní Oakshottová z Brixton Road obchodníkovi, jenž se jmenuje Breckinridge, ten je dodal panu Windigateovi z Alfy a od něj je obdržel jistý klub, jehož členem je jakýsi pan Henry Baker.“

„Ach pane, přicházíte mi jako na zavalanou,“ zvolal mužíček a rozptáhl ruce s chvějícími se prsty. „Nemohu vám ani říci, jak strašně rád bych se to dověděl.“

Sherlock Holmes zavolał drożkę, která právě projížděla kolem. „V tom případě bychom si raději měli pohovořit v útulném pokoji, a ne na tomto tržišti, kde se jen prohání vítr,“ řekl. „Ale než pojedeme dále, prozradte nám prosím, komu mám tu čest být nápomocen.“

Muž na okamžik zaváhal. „Jmenuji se John Robinson,“ řekl a uhnul pohledem.

„Ne, ne, jen nám prozradte své pravé jméno,“ naléhal Holmes sladce. „Nejednám rád s někým, kdo vystupuje ašlas.“

Neznámému naskočil na bledých tvářích rumělec. „Tak dobrá,“ řekl, „jmenuji se vlastně James Ryder.“

„Přesně tak. Vrchní správce hotelu Cosmopolitan. Nastupte laskavě do drožky a brzy vám prozradím vše, co byste tolik chtěl vědět.“

Mužiček tu stál před námi a díval se z jednoho na druhého trochu se strachem a trochu s nadějí, jako by si nebyl docela jist, stojí-li na práhu závratného štěstí anebo katastrofy. Pak nastoupil do drožky a za půl hodiny jsme již seděli v obývacím pokoji na Baker Street. Celou cestu nepromluvil nikdo ani slova, jen vysoký pisklavý dech našeho nového společníka a jeho neklidné pohyby rukou, které se co chvíli svíraly a zase rozvíraly, prozrazovaly, jaké ten muž prožívá prudké vnitřní napětí.

„Tak a jsme doma,“ řekl Holmes vesele, když jsme jeden po druhém vešli do pokoje. „Ten oheň vypadá v tomto počasí vskutku povzbudivě. Zdá se, že je vám zima, pane Rydere. Posadte se prosím tady do toho protáhněného křesla. Jen co si natáhnu trepky, hned vaši maličkost vyfídíme. Tak prosím. Chcete vědět, co se stalo s těmi husami?“

„Ano, pane.“

„Spíš snad s tou husou. Zřejmě vás zajímá hlavně jeden z těch ptáků — bílá husa s černým pásem na ocasu.“

Ryder se celý roztrásl rozčilením. „Ach pane,“ zvolal, „můžete mi fíct, kam se poděla?“

„Dostala se až sem.“

„Sem?“

„Ano a ukázalo se, že to není jen tak ledajaká husa. Ani se nedivím, že se o ni tolik zajímáte. Ještě po smrti snesla vajíčko — nejkrásnější a nejtřpytivější maličké modré vajíčko, jaké jsem kdy viděl. Mám je schované ve své sbírce.“

Náš návštěvník vyskočil, zavrával a chytil se pravou rukou za krbovou fimsu. Holmes odemkl nedobytnou pokladnu a vyndal z ní modrou karbunkuli, která zazářila jako hvězda, chladným jiskřivým třpytem nesčetných bodů. Ryder stál a vyřetěně na ni zíral, bezradný, má-li se k ní hlásit, nebo ji zapřít.

„Dohrál jste svou hru, Rydere,“ řekl Holmes klidně. „Vzchopte se, člověče, nebo se nám tu ještě skáctíte do ohně. Posadte ho zas do křesla, Watsone. Vždyť v sobě nemá ani dost síly, aby mohl za ten svůj zločin podstoupit trest. Hodte do něj trochu brandy. Tak! A teď vypadá o něco lidštěji. Ale stejně je to skrček.“

Ryder zavrával a málem upadl na zem, ale brandy mu přece jen vehnala do tváří trochu krve a teď tu jen seděl a vyděšeně se díval na svého žalobce.

„Mám v ruce skoro všechny články řetězu i všechny důkazy, které bych mohl potřebovat, takže mi mnoho prozradit nemůžete. Ale i to

málo může alespoň celý případ doplnit. Jak jste se, Rydere, dozvěděl o modrém kameni hraběnky z Morcaru?"

„Řekla mi o něm Catherine Cusacková,“ odpověděl Ryder třesoucím se hlasem.

„Ach tak. Komorná Její Milosti. A pokušení nečekaného bohatství, které jste měl na dosah ruky, na vás bylo samozřejmě příliš silně, jako ostatně již na lepší lidi před vámi. Ovšem v tom, jak jste za svým bohatstvím šel, jste zvláště vybíravý nebyl. Zdá se mi, Rydere, že jste v jádru pořádný lotr. Dobře jste věděl, že ten mladý Horner byl jednou již pro něco podobného stíhán a že na něm tím spíše ulpí podezření. Co jste tedy udělal? Nastrojil jste — se svou společnicí Cusackovou — menší závalu v pokoji té dámy a zařídil, aby se poslalo právě pro něj. Když potom odešel, vyloupil jste klenotnici, ztropil jste poplach a dal nešťastníka zatknout. Sám jste pak —“

Ryder se náhle vrhl na koberec a objal mého společníka kolem kollet. „Pro boha živého, mějte slitování!“ volal. „Vzpomeňte na mého otce! Pomyslete na mou matku! Vždyť by jim to zlomilo srdce! Jakkživ jsem předtím nic špatného neudělal. A nikdy se už ničeho nedopustím. Přisáhám. Odpřisáhnu vám to na bibli. Jen to, prosím vás, nežeňte k soudu. Jen to mi proboha neštějte!“

„Vstaňte a posaďte se zase do křesla!“ řekl mu Holmes pšně. „Teď se tu plazíte a lezete po kolenou, ale na chudáka Hornera jste nepomyslel, jak mu asi bude, až zasedne v lavici obžalovaných za zločin, o kterém vůbec nic neví.“

„Já třeba uteču, pane Holmes. Odjedu z Anglie a tím žaloba padne.“

„Hmm! O tom si ještě promluvíme. Ale teď nám povězte bezky podle pravdy, jak se to všechno zběhlo. Jak se dostal ten kámen do husy a jak se vlastně stalo, že husa přišla na normální trh? Řekněte nám pravdu, neboť jedině tak máte ještě naději na svobodu.“

Ryder si přejel jazykem vyprahlé rty. „Povím vám přesně, jak k tomu došlo, pane,“ řekl. „Když Hornera zatkli, pomyslel jsem si, že bych měl kámen honem někde schovat, protože jsem si v té chvíli nebyl jist, jestli policii najednou nenapadne, aby prohledala mě nebo můj pokoj. V celém hotelu jsem nevěděl o jediném místě, které by bylo bezpečné. Vyšel jsem tedy ven, jako bych si chtěl něco obstarat, a zamířil k domu své sestry. Je vdána za muže, který se jmenuje Oakshot, bydlí v Brixton Road a krmlí husy na prodej. V každém, koho jsem cestou potkal, jsem už viděl strážníka nebo detektiva, a než jsem došel na Brixton Road, z obléčeje se mi jen finul pot, i když byl dost chladný večer. Sestra se ptala, co se to se mnou děje a proč jsem tak bledý, ale já jsem jí vysvětlil, že mne tak rozrušila ta loupež v hotelu. Pak jsem si zašel na dvůr, zapálil dýmku a uvažoval, co bych měl nejspíš podniknout.“

Míval jsem kdysi kamaráda, který se jmenuje Maudsley a dal se na špatnou cestu — odseděl si dokonce i nějaký čásek v Pentonvillu. Jednou mě potkal a začal mi vykládat o různých zlodějských metodách a o tom, jak se zloději dokážou zbavit ukradených věcí. Říkal jsem si, že by mě určitě nezklamal, protože jsem na něj ledacos věděl, a už jsem se rozhodoval, že si za ním zajdu do Kilburnu, kde zrovna bydlí, a se vším se mu svěřím. Jistě mi poradí, jak proměnit ten kámen na peníze. Ale jak se k němu bezpečně dostat? Vzpomněl jsem si, co jsem za-

žil za hrůzu, než jsem sem došel z hotelu. Co chvíli mě mohli zastavit a prohledat a já bych měl v kapse od vesty ten kámen. Opíral jsem se o zidku a díval se na husy, které mi šlapaly kolem nohou, a najednou jsem přišel na takový nápad, až jsem už začínal věřit, že bych snad přelstil i nejlepšího detektiva všech dob.

Sestra mi před několika týdny slíbila, že si mohu vybrat k vánocům husu, a věděl jsem, že svoje slovo vždycky dodrží. Rozhodl jsem se, že si vezmu tu husu hned a odnesu si v ní kámen do Kilburnu. Mají na dvoře malou kůlničku a za tu jsem jednu husu zahnal, takovou pěkně velkou a bílou s pruhovaným ocasem. Chytil jsem ji, otevřel ji zobák a nacpal ji kámen do čřtánu, kam jsem až nejdál dosáhl. Pták polkl a cítil jsem, jak mu kámen projel hrdlem a dolů do volete. Jenže se začal třepetat a bránit a v té chvíli vyšla sestra z domu a ptala se, co se děje. Jak jsem se k ní obrátil a chtěl na ni promluvit, husa se mi vytrhla z ruky a vběhla mezi ostatní.

„Co to, prosím tě, děláš s tou husou, Jeme?“ zeptala se.

„Viš přece, že jsi mi slíbila jednu k vánocům,“ povídám. „A tak si tu zkouším, která je nejučtější.“

„Ale my jsme ti dali už jednu dávno stranou,“ namítla sestra. „Říkáme ji Jemova husa. Vidiš, je to tamhleta bílá. Máme jich šestadvacet, jednu pro tebe, jednu pro sebe a dva tucty na prodej.“

„Děkuju ti, Maggie,“ povídám, „ale jestli ti to nevdá, radši bych si vzal tu, co jsem si zrovna chytil.“

„Jenže ta tvoje je o libru těžší a krmili jsme ji zvlášť pro tebe,“ řekla sestra.

„To je jedno. Vzal bych si stejně radši tu druhou, ale už dneska,“ řekl jsem.

„Jak myslíš,“ podotkla sestra trochu dotčeně, „a kterou jsi to chtěl?“

„Tamhleto bílou s pruhem na ocasu, zrovna uprostřed hejna.“

„Tak dobrá. Zab si ji a odnes si ji s sebou.“

Udělal jsem, co mi sestra řekla, pane Holmesi, a odnesl husu až do Kilburnu. Kamarádovi jsem rovnou vyklopil, co jsem provedl; on už je ten typ, co se mu něco takového fěkne bez okolků. Smál se, až se za břicho popadal, a pak jsme vzali nůž a husu rozřízli. V tu chvíli jsem zůstal jak solný sloup, protože po kameni nebylo ani památky, a hned jsem pochopil, že došlo k nějaké strašné chybě. Nechal jsem husu husou, utíkal zpátky k sestře a rozběhl se rovnou na dvorek. Ale tam už nebyla jediná husa.

„Kam se poděly, Maggie?“ křičel jsem.

„Poslali jsme je ke kupci.“

„A ke kterému?“

„K Breckinridgeovi na Covent Garden.“

„A neměli jste ještě jednu s pruhem na ocasu?“ ptal jsem se. „Zrovna takovou, jako jsem si vybral?“

„To se ví, Jeme, takové s pruhovaným ocasem jsme měli dvě a jakživ jsem je od sebe nerozeznala.“

V tu chvíli jsem samozřejmě všechno pochopil a co mi nohy stačily jsem se rozběhl k Breckinridgeovi, ale ten je prý prodal všechny naráz a nemohl jsem z něj vypáčit komu. Však jste ho dneska slyšeli sami. A tak mi odpověděl pokaždé. Sestra si už myslí, že mi začíná přeskakovat, a já mám taky někdy ten dojem. Teď jsem oceňovaný zloděj

a jakživ jsem se přitom ani nedotkl bohatství, kvůli kterému jsem zaprodal své dobré jméno. Bůh mi pomoz! Bůh mi pomoz!" Křečovitě se rozvzlykal s obličejem zabořeným do dlaní.

Dlouho bylo ticho, přerušované jen jeho těžkým oddechováním a pravidelným fukáním Holmesových prstů na hranu stolu. Potom můj přítel povstal a prudce otevřel dveře.

"Ven!" řekl.

"Ach pane! Kéž vám nebesa žehnají!"

"Už ani slovo! Zmizte!"

A také už ani slovo nepadlo. Pokojem se jen cosi mihlo, ozval se dusot na schodech, prásknutí dveřmi a hlučné dupání kroků přehajících ulicí.

"Nejsem konečně od toho, Watsone, abych chytil policii její zločince," řekl Holmes a sáhl po hliněné lulce. "Něco jiného by bylo, kdyby Hornerovi hrozilo nebezpečí, ale tenhle chlapík už proti němu svědčit nebude a tím se celý případ zhroutí. Možná že přestupují zákon, ale není ani vyloučené, že zachraňují jednu lidskou duši. Tenhle chlapík už jakživ nic zlého neprovede. Na to je příliš vyděšený. Poslat ho dneska do vězení znamená udělat z něho nadosmrti kriminálního. A kromě toho je přece čas odpouštění. Náhoda nám přinesla zvláštní a podivný problém a jsme odměněni již jeho rozluštěním. Kdybyste však byl tak laskav, doktore, a zazvonil, pustíme se teď do dalšího bádání, jehož hlavní náplní bude opět zajímavý pták."

